

Jaume Marquès en un acte de la Diputació amb el ponent de Cultura Ramon Guardiola, director de la Revista de Girona.

En aquest intent de glossa de la personalitat del Doctor Marquès, voldríem referir-nos, entre tantes altres virtuts que l'adornaven, al sentit d'adaptabilitat. Com si l'atzar volgués posar a prova la seva capacitat de paciència –acomodament a les circumstàncies sense deixar d'aplicar el seu saber–, va exercir d'arxiver a la Diputació, des d'on va realitzar una tasca molt important.

Amb aquesta Corporació com a eix, desenvolupà una labor que s'estenia a diferents indrets i entitats, a més de particulars que acudien allí com si fos un consultori, a cercar els detalls que els interessaven.

El seu nomenament per substituir el Doctor Noguer es redactà el 18 de setembre de 1965. A més de concretar que la seva missió era seleccionar i ordenar documents, s'especificava una

L'arxiver de la Diputació

Miquel Gil i Bonancia

assignació de 15.000 pessetes, més 2.500 en concepte de pagues dobles, i que el contracte era de «caràcter accidental». Quan el 31 de gener de 1986 es declarava resolt el contracte, el Doctor Marquès continuava figurant com a «arxiver accidental».

Condicionants no gaire propicis, si bé potser encara ho eren menys les disponibilitats per resoldre la feina, o sigui, les instal·lacions. Això no passava únicament a la Diputació. Tot i que se solien escollir 4 persones idònies, amb els coneixements i dosis de comprensió adequades –potser per això molts eren capellans–, la tasca d'arxiver, per alguns aliens a la matèria, era tinguda com quelcom merament mecànic, i quant a instal·lacions creien que sols calia un espai on poder amuntegar allò que qualificaven de «papers vells».

Els arxius, o almenys part d'ells, generalment eren, doncs, una mena de cambra de malendreços, on hi anaven a parar les coses que alguns opinaven que no servien per res. Mentre el Govern Civil va estar al mateix edifici de la Diputació, quan canviaven el governador, el nou retirava alguns mobles que anaven a parar a l'arxiu, a ocupar espais que es necessitaven i a fer nosa. Una autèntica profanació.

Fosc i humitat completaven l'ambient. A l'entrada, feta amb cavallets i planxes de fusta, hi havia una llarga taula on els ordenances deixaven els paquets que els havien lliurat per anar a l'arxiu. Netejar i classificar allò era la primera feina de cada dia del Doctor Marquès, conscient que entraven a formar part d'un possible procés d'aportació a la història.

Les grans naus ni tan sols estaven convenientment adaptades a la tasca

d'acolliment que havien de fer. Les prestatgeries elementals, gairebé rudimentàries, deixaven un espai central on, a més de la taula de l'arxiver, n'hi havia una altra perquè aquells que hi acudien poguessin escriure.

Les forces vives de les poblacions demanaven tota mena de detalls. Entorn al terme municipal, en la contestació hi adjuntava mapes i si calia unes fotografies aèries que demanava al corresponent departament, perquè així poguessin completar i concretar millor la fixació dels territoris. Sovint també, en les peticions que li feien de segells, escuts o altres aspectes del poble, al costat de l'escrit hi dibuixava el contorn i detalls.

Ara bé, els més assidus al lloc eren sempre aquells estudiants que havien de preparar una tesina o treball, a qui no solament facilitava la documentació requerida, sinó que, a més, els donava orientacions per altres recerques amb les quals completar i ampliar el treball. Si calia, els feia traduccions de paràgrafs o inscripcions llatines i, com que no hi havia fotocopiadores, els escrivia a mà particularitats de la matèria.

Com un confessorari, escoltava amb atenció, parlava relativament poc, just per expressar amb claredat de paraules els conceptes, talment com si sil·labés els continguts d'allò sol·licitat.

Atenia i contestava peticions rebudes d'arreu, fins i tot de l'estranger, entorn de detalls d'arqueologia, història i cultura. Per alguns resultava més fàcil demanar-ho a la Diputació, més popular i coneguda, que als departaments especials, el nom i la situació dels quals sovint ignoraven.

Estrenyia més els lligams amb la Diputació mitjançant la continuïtat de

col·laboracions –gairebé una per cada número– a la *Revista de Girona*, editada per la Corporació, i també amb la preparació de llibres monogràfics individuals, o el *Catàleg Monumental de la Província* amb tres volums dedicats a Banyoles, al costat del Doctor Corominas i altres que figuren en l'espai on es tracta del conjunt dels seus llibres.

Portava una mena de diari-arxiu personal, amb anotacions de cartes arribades i contestades, informes, peticions rebudes i pròpies per demanar prestatges i altres materials. També encàrrecs, com una biografia del pintor Pons Martí, l'original de la qual guardava, ignorant si havia estat publicada. També viatges i assistència a congressos, reunions, conferències, etc.

Resolia adequadament els aspectes tècnics, amb l'additament d'aquella seva comprensió i dosi humana, que deixava empremta de bons moments, tal com havíem constatat amb gent que només l'havien vist una sola vegada –quan els solucionava el problema–, i recordaven la seva bonhomia, preguntaven per ell i ens recomanaven donar-li records.

Fou com un patriarca respectat, però no temut sinó apreciat, amb ganes i necessitat de conversar-hi per les aportacions que facilitava en aquelles trobades relaxants, com si fossin part d'uns exercicis espirituals-laics.

Home clau de la Diputació, amb una tasca callada realitzada amb senzilla i humilitat, eficàcia, dedicació i estima, prescindint dels condicionants i fins i tot, en determinats moments, de l'oportunitat de la petició.

Miquel Gil i Bonancia
és periodista